

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 40/2024–38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Ellingerom, Wolkrova 41, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 1T/254/2014 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 1T/254/2014 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Dunajská Streda **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 1T/254/2014 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Dunajská Streda **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Náhradu trov konania sťažovateľovi **n e p r i z n á v a**.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Uznesením č. k. I. ÚS 40/2024-18 z 30. januára 2024 prijal Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručенú mu 3. januára 2024, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1T/254/2014 (ďalej len „napadnuté konanie“). Žiada, aby ústavný súd vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal mu v konaní vedenom pod sp. zn. 1T/254/2014 konať bez zbytočných prietáhov a priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenia v sume 30 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a ostatného spisového materiálu vyplýva, že prokurátor Okresnej prokuratúry Dunajská Streda podal proti sťažovateľovi 30. decembra 2014 obžalobu pre zločin ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona a pre prečin výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a) Trestného zákona. Sťažovateľ podrobne, opíšuac priebeh napadnutého konania, uvádza, že prvé hlavné pojednávanie uskutočnil okresný súd 9. februára 2015, ktoré bolo odročené na 9. marec 2015 na účel ustanovenia obhajcu v zmysle § 37 ods. 2 Trestného poriadku (dôvody povinnej obhajoby, pozn.). Okresný súd vo veci sťažovateľa po prvýkrát rozhodol rozsudkom sp. zn. 1T/254/2014 z 27. januára 2016, ktorým sťažovateľa uznal vinným v zmysle podanej obžaloby. O odvolaní sťažovateľa rozhodol Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) na verejnom zasadnutí uskutočnenom 22. novembra 2016 tak, že napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol. Následne bola vec okresným súdom prejednávaná na hlavných pojednávaniach s doplnením dokazovania výsluchom svedkov. Okresný súd v napadnutom konaní rozhodol opakovane odsudzujúcim rozsudkom sp. zn. 1T/254/2014 z 23. mája 2018, ktorým sťažovateľa uznal za vinného z prečinu ublíženia na zdraví podľa § 157 ods. 1 a ods. 2 písm. a) Trestného zákona a prečinu výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a) Trestného zákona. Proti uvedenému odsudzujúcemu rozsudku sťažovateľ podal 1. júna 2018 prostredníctvom svojho obhajcu odvolanie. Krajský súd na verejnom zasadnutí 28. februára 2019 opakovane zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil, aby ju v potrebnom rozsahu znova prejednal a rozhodol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ, uvádzajúc chronologicky jednotlivé termíny následne uskutočnených i odročených hlavných pojednávaní, zdôrazňuje, že napadnuté konanie nie je právoplatne skončené ani po 10 rokoch od podania obžaloby, pričom samotné prietahy spočívajúce v nečinnosti okresného súdu predstavujú takmer 4 roky. Citujúc početnú judikatúru ústavného súdu

k problematike zbytočných prietáhov, zdôrazňuje, že sa dlhodobo nachádza v právnej neistote a neprimerane dlhé vedenie súdneho konania mu spôsobuje psychické utrpenie a zdravotné problémy.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

4. Okresný súd vo vyjadrení sp. zn. 1 SprV95/2024 z 5. februára 2024, uvádzajúc podrobný chronologický prehľad procesných úkonov uskutočnených v trestnej veci sťažovateľa, zdôraznil, že dĺžku konania ovplyvnilo to, že sťažovateľ uplatnil v trestnom konaní svoje právo odvolania proti rozsudku okresného súdu, čo nemožno zohľadniť v neprospech sťažovateľa. Na dĺžku napadnutého konania to ale malo vplyv, pretože opakovane bolo potrebné vykonávať úkony s dorúčením dôvodov odvolania s výzvou na vyjadrenie, doručenie vyjadrení k odvolaniam a rozhodovať o podaných odvolaniach opakovaným predložením spisu odvolaciemu súdu.

4.1. Okresný súd poukázal na to, že viacero hlavných pojednávaní bolo odročených z dôvodov existujúcich na strane súdu, keď sa nedostavili prísediaci, alebo čo i len jeden z nich a pre tieto prekážky nebolo možné na takom hlavnom pojednávaní konať inak, než ho odročiť na iný termín. Vo viacerých prípadoch však prísediaci chýbali najmä v období pandémie COVID-19, lebo z obavy o svoje zdravie a život neboli ochotní sa zúčastňovať hlavných pojednávaní. Z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu bolo odročené hlavné pojednávanie (7. októbra 2020) čo je objektívna skutočnosť, podobne ako aj hlavné pojednávania (16. marca 2020 a 25. novembra 2020) zrušené v dôsledku prijatých opatrení v súvislosti s pandemiou COVID-19. Z dôvodu zmeny obhajcu sťažovateľa a prevzatia obhajoby boli odročené pojednávania 4. októbra 2016 a 23. septembra 2019. Po odročení hlavného pojednávania z 12. júla 2023 na 11. október 2023 bolo nevyhnutné vykonať opakovane úkony súvisiace s ustanovením obhajcu *ex offio* z dôvodu nutnej obhajoby, keďže bol sťažovateľ vo väzbe v inej veci a skôr ustanovená obhajkyňa žiadala o zrušenie svojho ustanovenia, lebo zastupovala v civilnom konaní matku poškodeného z tohto konania.

4.2. Uvádzajúc konkrétne dátumy nariadených hlavných pojednávaní, ktoré museli byť opakovane odročené preto, lebo si sťažovateľ opakovane zásielku neprevzal alebo sa hlavného pojednávania bez ospravedlnenia nezúčastnil, hoci jeho termín vzal na vedomie na pojednávaní, okresný súd nesúhlasí s tvrdením sťažovateľa, že sa o dĺžku vedeného trestného konania svojím správaním nepričinil. Tiež nesúhlasí s tvrdením sťažovateľa, ktorý vo svojej ústavnej sťažnosti poukazuje na obdobia nečinnosti okresného súdu, hoci išlo o obdobie, keď sa súdny spis nachádzal na krajskom súde na rozhodnutie o podanom odvolaní (súdny spis mimo dispozície okresného súdu od 27. mája 2016 do 19. decembra 2016 a od 3. októbra 2018 do 10. apríla 2019, pozn.).

4.3. Vo vzťahu k výške sťažovateľom uplatneného primeraného finančného zadosťučinenia v sume 30 000 eur okresný súd poukázal na to, že sťažovateľ neuviedol, prečo považuje práve túto sumu za primeranú, ani neuviedol konkrétny dôkaz o údajnom psychickom utrpení a zdravotných problémoch, ktoré mu vedené trestné konanie spôsobuje. V tejto súvislosti je podľa súdu podstatnou a povesť sťažovateľa a skutočnosť, že počas napadnutého konania bol sťažovateľ právoplatne odsúdený za trestnú činnosť najmenej v piatich iných trestných konaniach (výpis z registra trestov na č. 1. 479 súdneho spisu, pozn.), a to vrátane trestov odňatia slobody, ktoré aj vykonal, čo vzbudzuje dôvodnú pochybnosť o tvrdení psychickej ujme.

4.4. Na záver svojho vyjadrenia okresný súd poukázal na to, že od roku od roku 2010 (aj v období rokov 2014 – 2022) patril medzi súdy najviac zaťažené, medzi súdy s najvyšším nápadom na jedného sudcu a tiež medzi súdy s najvyšším počtom vybavených vecí. Navrhuje, aby uvedené bolo vyhodnotené ako okolnosť hodná osobitného zreteľa pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, lebo na základe podaní účastníkov je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 bodkočiarkou zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

6. Z obsahu spisového materiálu síce nevyplýva, že by sťažovateľ využil sťažnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, ktorú inak ústavný súd vo svojej judikatúre spravidla považuje za účinný prostriedok nápravy v zmysle § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. II. ÚS 31/09, IV. ÚS 296/2010, IV. ÚS 113/2012, II. ÚS 531/2017, III. ÚS 263/2021, I. ÚS 339/2022, I. ÚS 637/2022). Podanie sťažnosti pre nečinnosť pred podaním ústavnej sťažnosti však nepovažoval ústavný súd v individuálnych okolnostiach prejedávanej veci za nevyhnutné, keďže s ohľadom na doterajšiu celkovú dĺžku namietaného konania je zjavné, že by nebola schopná splniť svoj účel (napr. I. ÚS 697/2022). Ústavný súd preto po prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľ na ďalšie konanie pristúpil k jej meritórnemu posúdeniu.

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, IV. ÚS 120/2018) a môžu byť ústavným súdom posudzované spoločne.

8. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie označeného základného práva ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, ale aj osoba, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ktoré nastupuje až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, I. ÚS 96/2019, II. ÚS 118/2019). To primerane platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021.

9. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť v každom súdnom konaní (trestné konanie nevynímajúc) taký procesný postup, ktorý stav právnej neistoty strán odstráni čo najskôr (III. ÚS 233/2021). Táto povinnosť súdu pre trestné konanie je implicitne obsiahnutá aj v § 1 a § 2 ods. 7 Trestného poriadku. Podľa § 247 ods. 5 Trestného poriadku pri nariadení hlavného pojednávania urobí predseda senátu všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie jeho riadneho priebehu a na to, aby vec bolo možné prejednať a rozhodnúť bez jeho odročenia. Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje

prísnejšie než doba konania v civilných veciach, a to vzhľadom na dôsledky trestného konania (m. m. II. ÚS 32/03, III. ÚS 183/05, I. ÚS 697/2022).

10. Z judikatúry EŠLP dokonca vplýva, že v súvislosti s ochranou práva na prejednanie veci v primeranej lehote priznaného čl. 6 ods. 1 dohovoru primeraná lehota na rozhodnutie v trestnej veci začína plynúť od obvinenia, ku ktorému spravidla dochádza v prípravnom konaní a zahŕňa celé konanie vo veci vrátane odvolacích konaní (rozsudok EŠLP z 28. 6. 1978 vo veci König proti Spolkovej republike Nemecko, séria A, č. 27, s. 33, § 98). K tomu ale treba podotknúť, že EŠLP vo svojom rozhodovaní koná proti Slovenskej republike ako porušovateľovi práv a z toho dôvodu posudzovaná dĺžka konania ako celok je relevantná. Pri posudzovaní veci ústavným súdom v konaní podľa čl. 127 ústavy ústavný súd koná proti konkrétnemu porušovateľovi práv sťažovateľa v čase podania ústavnej sťažnosti (IV. ÚS 517/2021).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07) a v tejto súvislosti znova opakuje, že primeraná lehota na konanie v trestných veciach sa musí posudzovať prísnejšie, a to práve v dôsledku mimoriadne citel'ného zásahu do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený (II. ÚS 32/03, III. ÚS 655/2014, I. ÚS 153/2021, I. ÚS 697/2022).

12. Vo vzťahu k prvému kritériu ústavný súd zistil, že predmetom napadnutého trestného konania bolo rozhodovanie o obžalobe pre zločin ublíženia na zdraví podľa § 155 ods. 1 Trestného zákona a pre prečin výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a) Trestného zákona. Vzhľadom na právnu kvalifikáciu ide o štandardnú agendu súdov a právnu zložitost' veci nenamieta ani vo veci konajúci súd. Ku skutkovej zložitosti okresný súd poukázal na to, že ide o vec, ktorá si vyžadovala opakované výsluchy viacerých svedkov, ktorí boli opakovane nesúčinní (nepreberali poštové zásielky, nezúčastnili sa hlavného pojednávania a svoju neúčast' neospravedlnili alebo sa ospravedlnili a na nariadené pojednávanie sa nedostavili, pozn.). Pre ustálenie skutkového stavu bolo tiež potrebné vo veci aj znalecké dokazovanie (z odboru traumatológie, pozn.). Ústavný súd spomínanú zvýšenú skutkovú zložitost' veci nevyhodnotil ako rozhodujúcu okolnost' spôsobilú ovplyvniť doterajšiu dĺžku trestného konania.

13. Pokiaľ ide o kritérium správanie sťažovateľa, ústavný súd podľa obsahu súdneho spisu konštatuje, že nesporne malo na doterajšej dĺžke konania značný podiel (k tomu bližšie aj bod 4.2. a bod 14.2. odôvodnenia tohto nálezu). Sťažovateľ v celom doterajšom priebehu napadnutého konania opakovane nepreberal v úložnej lehote zásielky doručované mu súdom a nezúčastnil sa bez ospravedlnenia ani na tých pojednávaniach, ktorých termín bral na vedomie. Týmto spôsobom opakovane zmaril vykonanie hlavných pojednávanií (č. 1. 308 súdneho spisu – pojednávanie 15. januára 2018, č. 1. 482 súdneho spisu – pojednávanie 5. apríla 2023, č. 1. 583 súdneho spisu – pojednávanie 24. januára 2024, pozn.). Na túto skutočnosť, ako aj na fakt,

že sťažovateľ to vo svojej ústavnej sťažnosti neuviedol pravdivo, ústavný súd prihliadol pri svojom rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

14. K samotnému postupu okresného súdu možno uviesť, že tento vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti prezentuje pochybnosti o porušení sťažovateľových práv z dôvodu dĺžky vedeného trestného konania, poukazujúc najmä na samotné správanie sťažovateľa a tiež vyvracajúc sťažovateľom časovo vymedzené obdobia nečinnosti.

14.1. Ústavný súd z obsahu spisového materiálu zistil, že okresný súd po podaní obžaloby 30. decembra 2014 postupoval zásadne plynule, keď po naštudovaní veci prvé hlavné pojednávanie uskutočnil 9. februára 2015, pričom ďalšie pojednávania nariad'oval v pravidelných mesačných intervaloch. Okresný súd vo veci sťažovateľa rozhodol prvým rozsudkom č. k. 1T/254/2014-206 z 27. januára 2016, ktorý napadol odvolaním prokurátor i sťažovateľ. Po vrátení veci zrušujúcim uznesením krajského súdu z 22. novembra 2016 (súdny spis bol mimo dispozície okresného súdu od 27. mája 2016 do 19. decembra 2016, pozn.) súd prvého stupňa opäť aktívne pristúpil k prejednávaniu veci s doplnením dokazovania (výsluch sťažovateľa, svedkov, poškodeného, znalca). V poradí druhý odsudzujúci rozsudok okresného súdu č. k. 1T 254/2014-351 z 23. mája 2018 bol na základe podaných odvolaní rozhodnutím odvolacieho súdu 28. februára 2019 zrušený a vec bola okresnému súdu vrátená, aby ju tento v potrebnom rozsahu znova prejednal a rozhodol (súdny spis bol mimo dispozície okresného súdu od 3. októbra 2018 do 10. apríla 2019, pozn.).

14.2. Ďalší priebeh napadnutého konania bol výrazne ovplyvnený objektívnymi okolnosťami (pandémia COVID-19, ospravedlnenie prísediacich, práceneschopnosť zákonného sudcu, pozn.), ale aj už spomínaným subjektívnym postojom sťažovateľa k prejednávanej veci a jeho opakovanou neúčast'ou na hlavnom pojednávaní. Naposledy bolo vo veci zmarené hlavné pojednávanie 24. januára 2024 (č. l. 583 súdneho spisu, pozn.), a to neprítomnosťou sťažovateľa a jeho obhajkyne, hoci termín pojednávania obaja vzali na vedomie. Okresný súd rozhodol o uložení poriadkovej pokuty sťažovateľovi a zároveň určil nový termín pojednania veci na 21. apríl 2024. Keďže u sťažovateľa pominuli dôvody povinnej obhajoby (č. l. 585 súdneho spisu – opatrenie o zrušení ustanovenie obhajkyne, pozn.), je otázne, či možno predpokladať pokračovanie obštrukčného správania sťažovateľa, čo v konečnom dôsledku môže brániť právoplatnému skončeniu veci.

15. Z uvedeného je zrejmé, že okresnému súdu nemožno v jeho postupe vytknúť nečinnosť v takej miere, v akej ju sťažovateľ indikoval vo svojej ústavnej sťažnosti, hoci neprimeraná dĺžka trvania predmetného trestného konania vedeného súdom prvej inštancie výrazne vybočila z rámca požiadavky dosiahnutia konečného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote. Nemožno však prehliadnuť, že napadnuté konanie je tiež výrazne poznačené nesústredeným postupom súdu, ktorý sa premietol do dvoch zrušujúcich uznesení odvolacieho súdu (k tomu bližšie bod 14.1. odôvodnenia tohto nálezu).

16. Nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07). Okresný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, aby smeroval k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal v predmetnej veci počas konania na prvom stupni, ale aj v čase,

keď okresný súd pripravoval vec na predloženie inštančne nadriadeným súdom a po vrátení spisu z nich (IV. ÚS 370/2023).

16.1. Ústavný súd pripomína svoju judikatúru, že ani právne či skutkovo sebenáročnejší prípad nesmie trvať v právnom štáte dlhú dobu (m. m. I. ÚS 688/2014, I. ÚS 434/2021, I. ÚS 405/2022). Vo vzťahu k argumentácii okresného súdu týkajúcej sa pandémie ochorenia COVID-19 ústavný súd na doplnenie uvádza, že pandémie mohla byť dôvodom ojedinelej nečinnosti súdu trvajúcej kratší čas. Aj s prihliadnutím na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa (IV. ÚS 266/2022) obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémie COVID-19, mohli mať síce nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi, v zásade to však nemôže zbaviť štát všetkej zodpovednosti za nadmernú dĺžku predmetného konania (sťažnosť vo veci Q a R proti Slovinsku, č. 19938/20, rozhodnutie z 8. 2. 2022, § 80).

16.2. Ospravedlniť dĺžku trestného konania v trvaní viac ako 9 rokov nemôže však ani skutočnosť, že sťažovateľ sa nezúčastňoval na hlavných pojednaniach a dochádzalo u neho k zmene obhajcu, a to aj napriek tomu, že ide o správanie sťažovateľa (ako strany konania), na ktoré je samozrejme potrebné nahliadať ako na také, ktoré rovnako neprispieva k včasnejšiemu právoplatnému ukončeniu jeho trestného stíhania, a tým k odstráneniu jeho právnej neistoty a v dôsledku toho aj k naplneniu účelu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

17. Obvinený má v trestnom konaní právo na to, aby o jeho obvinení bolo rozhodnuté v primeranej lehote. Toto právo je integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Podmieňuje priamo spravodlivý charakter konania tým, že zabraňuje strate dôkazov alebo oslabeniu ich dôkaznej hodnoty. Bráni tiež tomu, aby obvinený bol príliš dlho vystavený zásahom do svojich práv a slobôd a neistote o svojom osude (rozsudok ESELP z 27. 6. 1968 vo veci Wemhoff proti Nemecku, sťažnosť č. 2122/64, bod 18).

18. Zdlhavým konaním okresného súdu a najmä jeho nesústredeným postupom tak došlo podľa názoru ústavného súdu v napadnutom trestnom konaní k porušeniu základných práv sťažovateľa namietaných v jeho ústavnej sťažnosti. Ústavný súd, berúc zreteľ, že trestná vec sťažovateľa trvá 9 rokov od podania obžaloby (30. decembra 2014), s prihliadnutím na podstatu dotknutých práv sťažovateľa kvalifikoval nečinnosť a nesústredenú činnosť okresného súdu ako relevantné prietahy v trestnom konaní a deklaroval porušenie označených práv (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

19. V zmysle čl. 128 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

20. Hoci je viditeľná snaha okresného súdu vec prejednať (termín hlavného pojednávania je nateraz nariadený na 21. apríl 2024, pozn.), keďže v čase rozhodovania o ústavnej sťažnosti napadnuté konanie nie je stále právoplatne skončené, ústavný súd formuloval všeobecnému súdu príkaz konať (bod 2 výroku tohto nálezu).

21. Prietahy či nečinnosť všeobecného súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva,

že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prieťahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý prieťah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

22. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018). Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd rovnako ako EŠLP vychádza zo zásad spravodlivosti a spravodlivé finančné zadosťučinenie priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu (čl. 41 dohovoru).

23. Pre konštatovanú najmä nesústredenú činnosť okresného súdu v napadnutom konaní a intenzitu zásahu do namietaných práv sťažovateľa, ale aj s prihliadnutím na jeho správanie v danom trestnom konaní, osobitne jeho opakovanú neúčast' na hlavných pojednávaniach v nariadených termínoch ústavný súd považoval za primerané finančné zadosťučinenie priznanie sumy 1 500 eur (bod 3 výroku tohto nálezu), keď zohľadnil aj účel primeraného priznania primeraného finančného zadosťučinenia, ktorým je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nevyhoviel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Náhradu trov konania pred ústavným súdom ústavný súd sťažovateľovi nepriznal (bod 4 výroku tohto nálezu), vychádzajúc z § 73 zákona o ústavnom súde, ktorý nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako je to v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesoch (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Ústavný súd teda disponuje širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 357/2021, I. ÚS 418/2022, I. ÚS 442/2023).

25. Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola koncipovaná pomerne obsiahlo (23 strán), avšak obsahovo bola zameraná na opakované zdôraznenie celkovej dĺžky vedeného trestného konania s početnou citáciou judikatúry ústavného súdu a EŠLP k problematike zbytočných prieťahov, ktorú ústavný súd pozná z vlastnej rozhodovacej činnosti. V podstatnej argumentačnej časti ústavnej sťažnosti zameranej na konkrétne okolnosti prejednávanej veci však sťažovateľ, resp. jeho právny zástupca podal opis skutkového stavu dosť skresľujúco, opomínajúc uviesť to, že sťažovateľ vedome nepreberal súdne zásielky a opakovane zmaril vykonanie hlavných pojednávanií (k tomu bližšie bod 13 odôvodnenia tohto nálezu). Ústavný súd aj vzhľadom na už opísané celkové okolnosti prípadu nevyužil oprávnenie (nie povinnosť) priznať sťažovateľovi aj náhradu trov konania, považujúc výrok o porušení označených práv, príkazanie okresnému súdu vo veci konať a priznanie

primeraného finančného zadosťučinenia v okolnostiach danej veci za postačujúce (bod 4 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu